

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘

ความเป็นมา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติประกาศใหม่ “จรรยาบรรณการใช้สัตว์ สภาวิจัยแห่งชาติ” ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ เป็นต้นมา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้วิจัยในทางวิทยาศาสตร์ แต่ด้วยการที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าไปมาก มีการพัฒนาเทคโนโลยี การตัดแต่งสารพันธุกรรมของสัตว์ การทำสำเนาพันธุสัตว์ เป็นต้น แม้ว่าเทคโนโลยีเหล่านี้จะมีประโยชน์อย่างมาก แต่ขณะเดียวกันหากมีการนำมาใช้โดยไม่ระมัดระวัง อาจเกิดผลเสียต่อชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมได้

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยให้สอดคล้องกับจรรยาบรรณการใช้สัตว์ โดยการตราเป็นกฎหมายขึ้น ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๑๘ ก วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่ มาตรา ๒๒ (๔) ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ นายกรัฐมนตรี

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยสากลว่า การเลี้ยงและการใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ การฝึกทักษะ และเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสัตว์ อย่างไรก็ตาม หากให้มีการนำสัตว์มาเลี้ยงหรือใช้เพื่องานทางวิทยาศาสตร์โดยไม่มีมาตรการควบคุมการเลี้ยงและการใช้ สัตว์ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและจรรยาบรรณในการดำเนินการต่อสัตว์แล้ว อาจทำให้สัตว์ต้องเจ็บปวด ทรมาน หรือเสียชีวิตโดยไม่จำเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อคุณภาพของผลผลิตหรือผลงานทางวิทยาศาสตร์ และเกิดผลเสียต่อชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมต่อไปได้ จึงสมควรมีกฎหมายเพื่อกำกับดูแลและส่งเสริม การดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณและ มาตรฐานของสากล เพื่อคุ้มครองชีวิตและสวัสดิภาพของสัตว์ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของประเทศ ตลอดจนส่งเสริมนักวิจัยให้มีผลงานอันเป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สรุปสาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๕๑ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยาม

ในพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดบทนิยามในคำว่า “สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์” “สัตว์” “งานทางวิทยาศาสตร์” “การดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์” “สถานที่ดำเนินการ” “ผู้รับผิดชอบ สถานที่ดำเนินการ” “คณะกรรมการ” และ “คณะกรรมการจรรยาบรรณ”

๒. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ หมวด ๑ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

๑) กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการดำเนินการต่อสัตว์ เพื่องานทางวิทยาศาสตร์” โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

๒) กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี

๓) กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

๔) กำหนดให้จัดตั้งสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ มีหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและงานธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการจรรยาบรรณ รวมทั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

๕) กำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติแต่งตั้งผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์ เพื่องานทางวิทยาศาสตร์คนหนึ่งเป็นผู้บริหารกิจการของสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ และปฏิบัติหน้าที่ขึ้นตรงต่อเลขาธิการ

๒.๒ หมวด ๒ จรรยาบรรณการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

๑) กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตการใช้หรือการผลิตสัตว์เพื่อทางวิทยาศาสตร์

๒) กำหนดให้มีคณะกรรมการจรรยาบรรณ

๓) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

๒.๓ หมวด ๓ การควบคุมการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

๑) ส่วนที่ ๑ สถานที่ดำเนินการ

๒) ส่วนที่ ๒ การดำเนินการต่อสัตว์และซากของสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์

๒.๔ หมวด ๔ พนักงานเจ้าหน้าที่

๑) กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๒) กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๓) กำหนดให้ในกรณีที่มีการยึดหรืออายัดสัตว์ที่อาจใช้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบหรือดำเนินคดีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจมอบหมายให้ผู้เป็นเจ้าของสัตว์หรือผู้อื่นรับผิดชอบดูแลสัตว์นั้น จนกว่าจะสิ้นสุดการพิจารณาคดี และในการดูแลสัตว์นั้นให้กระทำตามความเหมาะสมและความจำเป็น หากจำต้องทำให้สัตว์นั้นตาย ให้ผู้รับใบอนุญาตหรือบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตว์แพทย์ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์เป็นผู้ทำให้สัตว์นั้นตายอย่างสงบ

๒.๕ หมวด ๕ มาตรการทางปกครอง

๑) กำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมีอำนาจสั่งให้ผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อปรากฏว่าผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการไม่ปฏิบัติตามในกรณีดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

๒) กำหนดให้ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่แจ้งการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นการพัฒนาสายพันธุ์ การสืบสายพันธุ์ การเพาะขยายพันธุ์ การศึกษาเซลล์ต้นกำเนิด การดัดแปลงพันธุกรรม การโคลนนิ่ง ต่อเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และไม่รายงานสรุปผลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ให้เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติทราบทุก ๖ เดือน โดยผ่านคณะกรรมการกำกับดูแลและผู้กำกับดูแลสถานที่ดำเนินการ ตามแบบที่เลขาธิการกำหนดตามร่างมาตรา ๓๐ ให้เลขาธิการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดัดแปลงแก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการดังกล่าว โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้เลขาธิการมีอำนาจสั่งให้ระงับการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์จนกว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้

๒.๖ หมวด ๖ บทกำหนดโทษ

๑) กำหนดให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกของคณะกรรมการจรรยาบรรณ หรือไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๒) กำหนดให้ผู้สร้างหรือใช้อาคาร สิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่ใดเป็นสถานที่ดำเนินการ โดยไม่แจ้งต่อเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ หรือผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการที่ไม่แจ้งเป็นหนังสือ ให้เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติทราบก่อนการดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๓) กำหนดให้ผู้ใช้หรือผลิตสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ไม่ว่าในหรือนอกสถานที่ที่ดำเนินการ โดยไม่มีใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔) กำหนดให้ผู้ขาย เสนอขาย มีไว้เพื่อขาย นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์โดยมิได้แจ้งการดำเนินการดังกล่าวต่อเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และมีได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่ดำเนินการต่อสัตว์และซากของสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การขนส่งหรือเคลื่อนย้ายสัตว์และการทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ โดยไม่เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๕) กำหนดให้ผู้จัดการกับซากของสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติกำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๖) กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่กำหนดให้ผู้รับผิดชอบสถานที่ดำเนินการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดตามร่างมาตรา ๒๕ วรรคสาม หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทางปกครอง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๗) กำหนดให้บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและเมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นางสาววรรณวนัช สว่างแจ้ง / จัดทำ